

Redegørelse nr. R 3 (8/11 2011)

Folketinget 2011-12

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 8/11 11 om Østersørådssamarbejdet under norsk formandskab.

(Redegørelse nr. R 3).

Udenrigsministeren (Villy Søvndal):

INDLEDNING

Denne redegørelse er oprindelig udbedt af den danske delegation til Nordisk Råd. Den behandler udviklingen i samarbejdet i Østersørådets regi under dettes norske formandskab i perioden 1. juli 2010 – 30. juni 2011. Den er tænkt at supplere den årlige redegørelse for det nordiske samarbejde.

Østersørådet er det samlede forum for et regionalt, multilateralt, mellemstatsligt samarbejde mellem rådets medlemmer, dvs. Danmark, Estland, Finland, Island, Letland, Litauen, Norge, Polen, Rusland, Sverige og Tyskland samt EU-Kommissionen, på en lang række områder.

Samarbejdets hovedformål er at fremme den demokratiske udvikling i Østersøregionen, at bidrage til en gunstig økonomisk udvikling med sigte på at gøre regionen til et førende vækstområde i Europa og at skabe større enhed mellem medlemmerne.

Hvert formandskab fastlægger nogle prioriteter for sin indsats; det norske valgte således: bekæmpelse af menneskehandel; maritim politik; fortsat reform af organisationen.

Disse prioriteter har været retningsgivende for samarbejdet i rapporteringsperioden på de 5 områder, som Østersørådet samlet set har valgt at prioritere: miljø; økonomisk udvikling; energi; uddannelse og kultur; civil sikkerhed m.v.

Redegørelsens hovedindhold er struktureret efter disse 5 samarbejdsområder. Beskrivelsen omfatter arbejdet i såvel de organer, der formelt henhører under Østersørådet, som en række tilgrænsende organisationer i regionen.

Pr. 1. juli 2011 overgik formandskab for såvel Østersørådet som et antal under- og søsterorganisationer til Tyskland.

ØSTERSØRÅDET (COUNCIL OF THE BALTIC SEA STATES)

Rådet består af medlemslandenes udenrigsministre samt en EU-kommissær og er organisationens øverste organ. Det mødes ordinært én gang årligt i ulige årstal for at fastlægge generelle politiske retningslinier for samarbejdet og varetage den overordnede koordination deraf.

Rådets 16. *Ministersamling* afholdtes den 7. juni 2011 i Oslo. Da udenrigsministeren havde måttet melde afbud, lededes den danske delegation af Udenrigsministeriets politiske direktør.

I sin indledningstale beskrev Norges udenrigsminister især de resultater, som under formandskabet var opnået på de pri-

oriterede områder maritim politik og bekæmpelse af menneskehandel. Desuden stillede han sig åben over for tilpasninger af de regionale samarbejdsfora for at undgå dublering.

Den tyske viceudenrigsminister karakteriserede Østersøområdet som et forbillede for regionalt samarbejde og løftede sløret for det tiltrædende formandskabs program: Dets hovedpunkter er 1) indsats for bedre sammenhæng i de talrige samarbejdsfora i regionen, herunder EU's Østersøstrategi, 2) støtte til modernisering af regionens sydøstlige del, herunder Kaliningrad, og 3) styrkelse af den regionale identitet via undervisning, kultur og ungdomsarbejde; en række større aktiviteter forudses på dette område.

Et relativt kort indlæg fra den russiske udenrigsminister pegede på en antal konkrete tiltag som lovende genstande for samarbejde; i sammenhængen nævntes bl.a. offentlig-private partnerskaber og visumfrihed mellem Rusland og EU.

Et hovedpunkt i det danske indlæg var et tilsagn om et finansielt bidrag, der kunne medvirke til at sikre en fortsættelse af et universitetsprojekt i den russiske by Pskov. (Mere herom nedenfor.)

EU-kommissæren for internationalt samarbejde, humanitær bistand og krisebekæmpelse koncentrerede sit indlæg om EU's Østersøstrategi og de dertil knyttede økonomiske ressourcer. Østersørådet opfordredes til at kontakte lederne af udvalgte projekter om muligheder for at bidrage.

I den finske vicesstatssekretærs indlæg sloges bl.a. til lyd for at inddrage Hviderusland mere i samarbejdet, f.eks. på området »menneskelig sikkerhed«.

Et fælles træk i disse og de øvrige indlæg var ros til et effektivt og dynamisk norsk formandskab og anerkendelse af de gjorte fremskridt – især på de områder, som formandskabet havde prioriteret.

Som traditionel gæst talte Østersø-parlamentarikernes formand straks efter åbningen af den formelle samling. Hun glædede sig over den pragmatiske, konstruktive og gensidigt fordelagtige interaktion mellem parlamentarikersamarbejdet og Østersørådet; desuden pegede hun på udfordringer, som begge parter kunne stå sammen om at møde.

Afslutningsvis vedtoges den udarbejdede erklæring. (Denne er optrykt som bilag. Teksten findes alene på engelsk.) (Ikke optrykt her).

(Medlemslandenes regeringschefer og Kommissionens formand har siden 1996 mødtes én gang årligt i lige årstal for at udstikke overordnede retningslinier for samarbejdet i regionen. Det næste topmøde afholdes således ved udgangen af maj 2012 i Tyskland. Disse topmøder står formelt uden for Østersørådets organisation. Men Østersørådet er ansvarligt for at forberede dem og følge op på dem.)

EMBEDSMANDSKOMITÉEN (COMMITTEE OF SENIOR OFFICIALS)

Embedsmandskomitéen er sammensat af repræsentanter for rådets medlemmer og behandler spørgsmål, der henhører under rådet, i tiden mellem dettes udenrigsministermøder.

De bistår således med den overordnede ledelse af organisationen. Antallet af møder i hver formandskabsperiode varierer; under det norske formandskab holdt komitéen 6 møder – lidt færre end under de foregående formandskaber.

Østersørådet er efter sit mandat ikke blot et forum for en politisk dialog, som overvejende finder sted på ministerniveau. Det er også et knudepunkt for information og koordinering af samarbejdet, så længe koordinationen ikke griber ind i fagministeriernes kompetence og ekspertise.

Embedsmandskomiteén modtager derfor også løbende et antal briefinger om arbejdet i såvel organer under selve Østersørådet som i søsterorganisationer, jfr. nærmere nedenfor. I rapporteringsperioden har komitéen desuden fortsat sin befattning med organisatoriske anliggender, herunder retningslinier for dels samarbejde med andre organisationer, dels Østersørådets deltagelse i projekter.

SAMARBEJDET PÅ MILJØOMRÅDET

Det samarbejde, der tidligere udfoldede sig inden for rammerne af organisationen *Agenda 21 for the Baltic Sea Region* (ofte blot kaldet *Baltic 21*), er siden årsskiftet 2009/10 blevet organisatorisk integreret i Østersørådet i form af en *ekspertgruppe for bæredygtig udvikling*. Dennes mandat fokuserer på strategisk samarbejde på områderne: klimaforandring; bæredygtig udvikling i byer og på landet; bæredygtigt forbrug og produktion; innovation og uddannelse i bæredygtig udvikling. Ekspertgruppen har udarbejdet en strategi for bæredygtig udvikling i regionen for årene 2010-2015, som blev godkendt af den 16. Ministersamling. Desuden har ekspertgruppen udarbejdet nye kriterier for de såkaldte Lighthouse-projekter, som har været det mest håndgribelige udtryk for *Baltic 21* ved at demonstrere bæredygtig udvikling i konkret handling.

Alle ni kyststater omkring Østersøen samt EU-Kommissionen samarbejder om beskyttelsen af Østersøens havmiljø i Helsingforskommissionen (i daglig tale Helcom), der er en af Østersørådets strategiske partnere. Det årlige kommissionsmøde i 2011 blev afholdt i marts på højt niveau. Mødet vedtog et kommuniké, som beskriver status og det videre forløb for implementeringen af den ambitiøse handlingsplan *Baltic Sea Action Plan*, som Helcom vedtog i 2007. Til støtte for denne implementering er oprettet en fond for bidrag til f.eks. workshops om vidensdeling indenfor landbrugsforvaltning, bufferzoner, vådområder mv. På mødet fremgik, at fonden androg 10,5 mio. euro, hvoraf der på det tidspunkt var forbrugt ca. 20 %.

SAMARBEJDET PÅ DET ØKONOMISKE OMRÅDE

Det væsentligste resultat i rapporteringsperioden fra *ekspertgruppen om maritim politik* (*Expert Group on Maritime Policy*) var et seminar i Oslo i marts 2011 om forsøg med at bruge flydende naturgas som brændstof for skibsfarten i Østersøen; i seminaret deltog mere end 90 eksperter og erhvervsrepræsentanter. Derudover har gruppen sammen med tilsvarende grupper i andre organisationer, såsom Østersø-parlamentarikerne, organiseret et fælles indslag under den Europæiske Maritime Dag i Gdansk i maj 2011. Gruppen søger desuden løbende at styrke samarbejdet med nærtstående organisationer, såsom Helcom og samarbejdet om fysisk planlægning i organisationen »Visions and Strategies around the Baltic Sea«

(VASAB). Gruppens mandat muliggør, at den også kan udfolde sig på andre af Østersørådets samarbejdsområder, herunder miljø- og energiområdet.

Østersørådet har søgt at bidrage til at lempe konsekvenserne af den aktuelle økonomiske krise for regionen, især på arbejdsmarkedet. Således deltager Østersørådet som fuldgyldig partner i projektet *Baltic Sea Labour Network*, som under ledelse af de tyske fagforeninger og med bl.a. Østersø-parlamentarikerne, det regionale fagforeningsnetværk og den regionale sammenslutning af handelskamre søger at udvikle en europæisk model for interregional arbejdsmarkedspolitik. På et særligt møde i Skt. Petersborg er det blevet drøftet, hvordan man i samarbejde med de stedlige interessenter kan bidrage til at skabe bæredygtige arbejdsmarkeder i det nordvestlige Rusland.

Ekspertgruppen vedr. *toldsamarbejde m.v.* (*Expert Group on Customs Cooperation and Border Crossing Aspects*) blev besluttet nedlagt ved udgangen af det norske formandskab, idet den vurderedes at have opfyldt sit mandat.

SAMARBEJDET PÅ ENERGIOMRÅDET

Den primære ramme for samarbejdet på dette område er organisationen *Baltic Sea Energy Cooperation* (BASREC), som blev oprettet i 1999 efter beslutning af energiministrene i Østersørådets medlemslande og EU-Kommissionen med det hovedformål at fremme et effektivt og miljømæssigt sundt energimarked i regionen. Inden for BASREC har styregruppen *Group of Senior Energy Officials* (GSEO) en tilsvarende funktion som embedsmandskomiteén inden for Østersørådet.

I rapporteringsperioden har BASREC truffet beslutning om følgende konkrete regionale energiprojekter og –aktiviteter med forudset afslutning i 2011 eller 1. halvår af 2012:

»Energipolitiske strategier efter Kyoto«, »Roterende sommerskoler vedr. energiplanlægning og –effektivitet«, »Betingelser for vindkraft«, »Transport og oplagring af kulturveilte« samt »Energieffektive investeringer for udendørs offentlig belysning«. Det indeværende års fase af sommerskoleprojektet udvikledes ved et arrangement i den russiske eksklave Kaliningrad i maj 2011.

På det praktiske plan støtter BASREC den betydningsfulde *Baltic Energy Market Interconnection Plan* (BEMIP), som udarbejdes af en højniveaugruppe i EU-Kommissionens regi. BEMIP sigter mod at skabe et sammenhængende baltisk energimarked, omfattende elektricitet, naturgas og gasopplagringsfaciliteter.

SAMARBEJDET VEDR. UDDANNELSE OG KULTUR

De såkaldte *EuroFaculty projekter* er utvivlsomt dem, hvori Østersørådet i en årrække har spillet den mest selvstændige rolle. Sigtet med disse projekter har været at fremme de regionale læreanstalters konkurrencedygtighed på europæisk og globalt niveau. Efter fuldførelsen af et projekt i de baltiske lande fulgte der et lignende projekt i Kaliningrad, der under dansk ledelse blev meldt fuldført i april 2008.

Forud for det danske formandskab blev det besluttet at iværksætte et *EuroFaculty* projekt i den russiske region *Psokov* syd for Skt. Petersborg. Denne gang omfatter projektet undervisningen i erhvervsøkonomi og –ledelse, og for første gang har alle Østersørådets medlemslande, foruden andre

partnere, ydet bidrag til projektets første fase på 3 år. Efter nogle begyndervanskeligheder blev projektet officielt sat i gang i januar 2009. En international styregruppe under svensk ledelse er nedsat.

En uafhængig evaluering af forløbet, der gennemførtes i rapporteringsperioden, har anbefalet, at der iværksættes en 2. fase af projektet, ligeledes for 3 år. Selv om der endnu ikke er truffet endelig beslutning herom, er der næsten sikret den tilstrækkelige finansiering. Således har Danmark givet tilsagn om et bidrag på 50.000 euro hertil (i tillæg til et bidrag på 150.000 euro til projektets 1. fase, foruden et ekstraordinært bidrag på ca. 120.000 kr.). Det danske tilsagn er lige som flere andre gjort betinget af et betydeligt bidrag også fra Rusland.

Overvågningsgruppen for samarbejde om den kulturelle arv (Baltic Sea Monitoring Group on Cultural Heritage Cooperation), som er udsprunget af et kulturministermøde i 1997, har i rapporteringsperioden især organiseret et regionalt forum, hvorunder 250 deltagere fra regionen drøftede synergi mellem økologisk balance og kulturarv.

Den multilaterale kultursamarbejdsorganisation *Ars Baltica* har i rapporteringsperioden navnlig markeret sig med en nyudviklet hjemmeside.

SAMARBEJDET VEDR. CIVIL SIKKERHED M.V.

Specialgruppen vedr. menneskehandel (Task Force against Trafficking in Human Beings with focus on adults) blev nedsat i 2006 i fortsættelse af et nordisk-baltisk samarbejde. Dens mandat løber til udgangen af juni 2014, hvorefter det skal genovervejes. Hidtil er dens aktiviteter blevet finansieret alene af Sverige, i form af en medarbejder sekunderet til sekretariatet. Der er imidlertid erkendt et behov for et bredere finansieringsgrundlag, hvis aktiviteterne ikke skal blive nødlidende.

- I rapporteringsperioden har gruppen især
- afsluttet et program med træningsseminarer for medarbejdere i udenrigstjenesterne vedr. optræden i tilfælde, hvor der foreligger mistanke eller vished om menneskehandel; mere end 550 embedsmænd fra 94 lande har nu gennemgået disse seminarer,
  - udviklet en praktisk håndbog om sådanne spørgsmål,
  - udviklet nye projekter vedr. dels retningslinier for samarbejde mellem socialarbejdere og ordensmagt til at imødegå menneskehandel, dels dataindsamling og uddannelse vedr. menneskehandel til tvangsarbejde,
  - afholdt en ekspertkonference om menneskehandel til tvangsarbejde (Oslo i maj 2011); konferencen danner baggrund for at gennemføre en række træningsseminarer om denne form for menneskehandel for relevante aktører i regionen (forventeligt i København i 2012)
  - iværksat en informationskampagne (på 6 sprog) mod menneskehandel i Sverige,
  - gennemført en grundig vurdering af dataindsamlingsmekanismerne vedr. menneskehandel i Østersørådets medlemslande; vurderingen udsendes i april 2011,
  - afholdt et internationalt forskerseminar om bekæmpelse af menneskehandel i Uppsala i november 2010.

Ekspertgruppen vedr. udsatte børn (Expert Group for Cooperation on Children at Risk) har i rapporteringsperioden især befattet sig med, hvordan styringen af information om mindreårige børn, der trues af eller er udsat for menneskehandel, kan forbedres. Gruppen støtter og koordinerer løbende de såkaldte Nationale Kontaktpunkter vedr. sådanne børn i medlemslandene. Derudover har den bl.a. taget skridt til at ud-

vikle uddannelsesmateriale – det første af sin art – om systematisk vurdering af institutioner, hvor børn anbringes.

Ekspertgruppen vedr. nuklear og reaktorsikkerhed (Expert Group on Nuclear and Radiation Safety) har udviklet et velfungerende netværk som grundlag for overvejelser over, hvordan man i praksis styrker de regionale forudsætninger for bistand i nukleare eller radiologiske ulykkestilfælde. I rapporteringsperioden har den særligt fokuseret på at overvågning af baggrundsstråling i regionen; efter en omfattende undersøgelse og en temadag i Oslo i april 2011 har gruppen udgivet en rapport herom.

Ekspertgruppen vedr. ungdomsanliggender (Expert Group on Youth Affairs) har især arbejdet med bidrag til et kommende ungdomsprogram i EU-regi.

Det regionale samarbejde vedr. *civilbeskyttelse* markerer sig med et årligt møde af medlemslandenes beredskabschefer (*Civil Protection Director Generals*). I forbindelse med deres møde i Oslo i maj 2011 afholdtes et seminar med ca. 40 deltagere.

Rigsadvokaturerne (Prosecutors General) holdt deres 14. konference i Helsingfors i november 2010 med imødegåelse af menneskehandel som det overordnede tema.

Samarbejdet om grænsekontrol (The Baltic Sea Region Border Control Cooperation) arrangerede den 13. konference for grænseværnschefer i Skt. Petersborg i november 2010 og har desuden organiseret en række seminarer, øvelser m.v. om tiltag imod farligt gods, illegal indvandring og smugleri, automobilrelaterede forbrydelser samt bording og inspektion af skibe.

YDRE FORBINDELSER

For at styrke samvirket med det parlamentariske samarbejde er den praksis groet frem, at formandskabet for Østersørådet deltager såvel ved åbningen af den årlige *parlamentariske Østersøkonference (Baltic Sea Parliamentary Conference)* som ved et møde i parlamentarikernes udvidede stående udvalg. Dette skete således ved den 19. konference i Mariehamn i sensommeren 2010, henholdsvis udvalgsrådet i januar 2011. I samme øjemed sendes embedsmandskomiteéns årsrapport og dokumenterne fra Østersørådets møder på ministerniveau til det parlamentariske samarbejde, ligesom kontakter på sekretariatsniveau opretholdes mellem de to fora. Og i overensstemmelse med rodfæstet praksis var Østersøparlamentarikernes formand inviteret til Østersørådets 16. Ministersamling, hvor hun afgav et indlæg ved åbningen, jfr. ovenfor side 3. Endelig er et samarbejde under udvikling mellem parlamentarikernes ekspertgrupper vedr. henholdsvis menneskehandel og maritim politik, der oprettedes efter den 18. parlamentariske konference i Nyborg i 2009, og de tilsvarende grupper under Østersørådet.

Undtagelsesvis er der i rapporteringsperioden ikke blevet afholdt noget *Baltic Sea NGO Forum*. Men Østersørådet ydede støtte til et møde af forummets koordinationskomité i Stockholm i maj 2011.

Embedsmandskomiteén holdt sin årlige konsultation med repræsentanter for de 10 *observatorlande* Frankrig, Hviderusland, Italien, Nederlandene, Rumænien, Spanien, Slovakiet, Storbritannien, Ukraine og USA i november 2010 i Stockholm, hvor sekretariatet har sæde.

I januar 2011 i Bryssel holdt embedsmandskomiteén sit årligt tilbagevendende, fælles møde med *EU-Kommissionens* relevante tjenestegrene.

I rapporteringsperioden har Østersørådets formandskab og sekretariat som normalt mødtes med sine modparter i de andre store regionale organisationer *Arktisk Råd*, *Barentsrådet* og *Nordisk Ministerråd* med henblik på gensidig orientering om aktiviteter og planer.

Med den private netværksorganisation *Baltic Development Forum* har Østersørådet opdyrket et praktisk samarbejde til gensidig gavn. Men i denne rapporteringsperiode har der,

modsat tidligere, ikke været afholdt noget storstilet, fælles arrangement.

Udenrigsministeriet, august 2011.

_____

Hermed slutter redegørelsen.

_____